

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

4 0213 01 Képző- és iparművészeti munkatárs

(02134002 Festő)

Képesítő vizsga

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladatok megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

A vizsgafeladat időtartama: 45 perc (felkészülési idő 30 perc, válaszadási idő 15 perc)

A vizsgafeladat értékelési súlyaránya: 30%

A) és B) vizsgafeladat ismertetése:

Összefoglaló ismertetés a programkövetelmények alapján összeállított, előre kiadott tételsorból húzott kérdéskörökre, témákra.

A központilag összeállított vizsgakérdések a **művészettörténeti és festő szakmai elméleti** témaköröket tartalmazzák.

A tételekhez használható segédeszköz:

A képző intézmény által összeállított maximum 2-2 oldalas, feliratok nélküli képmelléklet.

A képesítő vizsga szóbeli tételeit a **VIII/1008/2021/KOZNEVSTRAT** számon kiadom.

Jóváhagyta:

Borosán Beáta

osztályvezető

2021

Érvényes: 2021. 02.01-től

A tételsor a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendeletben foglalt szakképesítés programkövetelménye alapján készült.

Szakképesítés: 02134002 Képző- és iparművészeti munkatárs (Festő)

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

1. A) Mutassa be az ókori Egyiptom társadalmi felépítését, hiedelemvilágát! Ismertesse az ókori egyiptomi művészet korszakait, az építészet, szobrászat és festészet ránk maradt emlékeinek jellegzetességeit!

- Az ókori egyiptomi művészet korszakai, földrajzi, társadalmi környezete
- A sír- és templomépítészeti típusai, felépítése, jellemzői
- A szobrászat, festészet és tárgykultúra jellemzői és stílusjegyei

1. B) Melyek a meghatározó festészeti technikák az ókorban? Fejtse ki, miként alakult egy egyiptomi falkép elkészítésének munkamenete, milyen alapozást, pigmenteket és kötőanyagokat használtak?

Szakképesítés: 02134002 Képző- és iparművészeti munkatárs (Festő)

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

2. A) Mutassa be az antik görög kor hitvilágát, korszakait és építészetét! Elemezze a legismertebb épületeit, művészeti alkotásait!

- Az ókori görög művészet és kultúra nagy korszakai, jellemzői
- A templomok felépítése, az oszloprendek jellemzői
- A görög szobrászat jellegzetes vonásai a különböző korszakokban
- A görög mitológia világa, a görög vázafestészet

2. B) Milyen módon, mértékben hatottak az ókori görög kultúra festészeti megoldásai tartami, formai, technikai szempontból a római kori festészetre? Milyen ókori mozaiktechnikákat ismer?

Szakképesítés: 02134002 Képző- és iparművészeti munkatárs (Festő)

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

3. A) Mutassa be az antik Róma korszakait, kultúráját, építészetének, szobrászatának és festészetének jellegzetességeit! Soroljon fel és jellemezzen néhány fennmaradt római építményt és alkotást!

- Az ókori Római Birodalom társadalmi felépítése, a római művészet korszakai és jellemzői
- Az építészet jellemzői, építmény-típusai, a szobrászat és festészet emlékei
- Pannónia provincia római kori maradványai

3. B) Egy konkrét alkotáson keresztül ismertesse a római kori festészet alapvető jellemzőit! Beszéljen a Pompeii-ben feltárt falfestmények alapján a négy meghatározó festészeti stílusáról! Mi az enkauszтика?

Szakképesítés: 02134002 Képző- és iparművészeti munkatárs (Festő)

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

4. A) Mutassa be az ókeresztény és a bizánci művészetet - az építészet és a festészet, valamint a díszítőművészet stílusjegyeit, ismert alkotásait!

- Az ókeresztény és bizánci építészet - a bazilika és a bizánci templom felépítése
- Az ókeresztény szobrászat stílusjegyei és jelképei
- A bizánci mozaik, az ikonfestészet és a kézművesség jellemzői

4. B) Milyen szabályrendszer határozza meg az ikonok képi világát? Mutassa be az ikonfestés technikáját, lépéseit! Milyen anyagok szükségesek egy ikon festéséhez? Milyen eszközök szükségesek az aranyozáshoz?

Szakképesítés: 02134002 Képző- és iparművészeti munkatárs (Festő)

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

- 5. A) Mutassa be a románkori építészet, szobrászat és kézművesség stílusjegyeit! Jellemezze a különböző műfajokhoz kapcsolódó alkotásokat, európai és hazai műemlékeinket!**
- A román kor társadalma, hitvilága, építészete
 - A koraközépkori szobrászat, kódexfestészet és kézművesség jellemzői
- 5. B) Milyen hasonlóságokat és különbségeket talál a román kori freskófestészet és a kódexfestészet között tartalmilag, formailag és technikailag? Mutassa be a középkorban elterjedt alapozási technikákat, pigmenteket, kötőanyagokat!**

Szakképesítés: 02134002 Képző- és iparművészeti munkatárs (Festő)

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

- 6. A) Mutassa be a gótika építészetét! Soroljon fel, és röviden jellemezzen híres katedrálisokat és hazai műemlékeket!**
- A katolikus egyház szerepe
 - A gótikus építészeti stílus elterjedése, jellemzői Európában és Magyarországon
 - A templomépítészet: a katedrálisok alaprajza, részei, felépítése
- 6. B) Beszéljen a tojástempera technikáról és jelentőségéről a klasszikus olajkép technika kialakulásában! Jellemzően milyen alapra és milyen pigmentek, kötőanyagok felhasználásával készültek a szárnyasoltárok? Mutasson be egy szárnyasoltárt részletesebben!**

Szakképesítés: 02134002 Képző- és iparművészeti munkatárs (Festő)

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

7. A) Mutassa be a gótikus szobrászat, festészet és kézművesség alkotásait!

- A gótikus művészet általános jellemzői, fejlődése, stílusjegyei
- A gótikus szobrászat, festészet az északi országokban, Itáliában és Magyarországon
- Az iparművészet kiemelkedő alkotásai - üvegablakok, fémművesség

7. B) Miért az ólomüveg-technika válik a gótika meghatározó stílusává? Soroljon fel jelentős gótikus ólomüveg ablak alkotásokat! Mely korokban készültek még jelentős ólomüveg ablakok?

Szakképesítés: 02134002 Képző- és iparművészeti munkatárs (Festő)

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

8. A) Mutassa be az itáliai reneszánsz építészet, szobrászat, festészet stílusjegyeit, jellemzőit, alkotóit és műveit!

- Az olasz reneszánsz művészet kialakulása, korszakai, jellemzői, vívmányai
- Az olasz reneszánsz épülettípusai, a szobrászat stílusjegyei az egyes korszakokban;
- A festészet műfajai, technikái; festők és alkotások

8. B) Mi jellemzi az itáliai reneszánsz freskó festészetet? Mutassa be a freskókészítés munkamenetét! Milyen festékek és kötőanyagok használhatóak a freskó festészeti technikánál?

Szakképesítés: 02134002 Képző- és iparművészeti munkatárs (Festő)

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

9. A) Mutassa be a reneszánsz művészet Itálián kívüli elterjedését és jellemzőit a flamand, német, francia területeken és Magyarországon!

- Az északi reneszánsz építészet jellemzői, épülettípusai
- A flamand és német festészet, grafika jellemzői, stílusjegyei, híres alkotói
- A magyar királyi udvar művészete

9. B) Mely festészeti technika a meghatározó a reneszánsz kor táblaképfestészetében? Foglalja össze egy vászonra festett olajkép technikai előkészületeinek lépéseit! Milyen vászonfajtákat ismer, amely alkalmasak festmény hordozónak?

Szakképesítés: 02134002 Képző- és iparművészeti munkatárs (Festő)

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

10. A) Mutassa be a barokk építészet és szobrászat stílusjegyeit és példáit Itáliában, a francia királyi udvarban, Ausztriában és Magyarországon!

- A barokk művészet szerepe az ellenreformáció időszakában
- A barokk építészet és szobrászat stílusjegyei
- Egyházi és világi barokk épülettípusai, jellemzői

10. B) Mi a kasseli barna, mire használjuk az olajkép technikában – alkalmazása hogyan jelenik meg? Mutassa be a lazúrozás szerepét Caravaggio és Rubens munkáin keresztül! Milyen összetevőkből áll a lazúrlakk?

Szakképesítés: 02134002 Képző- és iparművészeti munkatárs (Festő)

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

11. A) Mutassa be az egyes európai országok barokk és rokokó festészetének különböző stílusjegyeit és alkotásait!

- A barokk festészet általános jellemzői, szerepe
- A katolikus Itália, Spanyolország, Flandria és a polgári Hollandia festészete, mesterei
- A magyarországi barokk festészet példái

11. B) Ismertesse Rembrandt egy alkotásán keresztül a rembrandti festészet jellemzőit! Milyen olajok és oldószerek használhatóak az olajfestés technikájához?

Szakképesítés: 02134002 Képző- és iparművészeti munkatárs (Festő)

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

12. A) Mutassa be a klasszicista építészet, szobrászat és festészet stílusjegyeit, alkotásait, hazai műemlékeinket!

- A klasszicizmus általános jellemzői, társadalmi, filozófiai háttere
- Az építészet stílusjegyei (Franciaország, Anglia, Magyarország)
- A szobrászat és festészet stílusjegyei, mesterei (Franciaország és Magyarország)

12. B) Milyen technikai, ábrázolási illetve szerkesztési megoldásokat vett át a díszletfestészet a klasszikus festészettől? Melyek a legjellemzőbb különbségek a táblakép és a díszletfestő technikák között?

Szakképesítés: 02134002 Képző- és iparművészeti munkatárs (Festő)

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

13. A) Mutassa be a romantika szobrászatának és festészetének stílusjegyeit, a historizmus és eklektika építészetének jellemzőit, alkotásait!

- A romantikus festészet, szobrászat stílusjegyei, irányzatai és mesterei (francia, német, angol és magyar)
- A historizáló és eklektikus építészet

13. B) Mely romantikus festők életművében találhatunk jelentős akvarellképeket is? Foglalja össze az akvarellfestés technikáját, anyagait! Milyen ecseteket használna egy akvarellképhez? Soroljon fel alkotókat, akik foglalkoztak még akvarell festéssel!

Szakképesítés: 02134002 Képző- és iparművészeti munkatárs (Festő)

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

14. A) Mutassa be az impresszionista és posztimpresszionista festészet stílusjegyeit, alkotóit és műveit! Ismertesse a Nagybányai művésztelep tagjainak tevékenységét!

- A 19. századvégi művészet célkitűzései, törekvései, plein air festészet
- Az impresszionizmus és posztimpresszionizmus nagymestereinek művészete
- A századvégi stílusirányzatok magyar képviselői

14. B) Mit jelent a plein air kifejezés a festészetben? Milyen technikai újítás tette lehetővé a plein air festészetet? Milyen az impresszionista ecsethasználat? Mi az optikai színkeverés? Milyen színelméleti alapfogalmakat ismer?

Szakképesítés: 02134002 Képző- és iparművészeti munkatárs (Festő)

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

15. A) Mutassa be a szimbolizmus festészeti irányzatát és a szecesszió építészetét, művészetét Európában és Magyarországon!

- A szimbolizmus jellemzői, törekvései
- A szecesszió építészetének újításai, stílusjegyei; stílusteremtő építészek Európában és Magyarországon
- A szecessziós grafika, festészet és iparművészet stílusjegyei és jeles képviselői

15. B) Mutassa be a pasztell festészeti technikát, határozza meg a fixatív fogalmát! Nevezzen meg híres magyar és külföldi alkotókat, akik pasztellt használtak?

Szakképesítés: 02134002 Képző- és iparművészeti munkatárs (Festő)

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

16. A) Mutassa be a 20. század elejének avantgárd művészeti irányzatai közül a fauvizmus, expresszionizmus, kubizmus legfőbb törekvéseit és kiemelkedő alkotóit! Ismertesse a Nyolcak csoportjának tevékenységét!

- A 20. század elejének társadalmi környezete, a művészeti irányzatok alapelvei
- A 20. századi képzőművészet meghatározó alakjai
- A festészet modern irányzatai, magyarországi megjelenése

16. B) Hogyan viszonyulnak az avantgárd mozgalmak a prehisztorikus, törzsi és primitív művészetekhez? Hogyan készülhettek a barlangfestmények? Vasziliij Kandinszkij egy alkotásán keresztül ismertesse az absztrakt festészeti kifejezőmód legfőbb jellemzőit!

Szakképesítés: 02134002 Képző- és iparművészeti munkatárs (Festő)

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

17. A) Mutassa be a 20. század eleji avantgárd művészeti irányzatok közül a futurizmus, a konstruktivizmus, a dadaizmus és a szürrealizmus törekvéseit és kiemelkedő alkotóit! Beszéljen az absztrakt művészet kialakulásáról!

- A 20. század elejének társadalmi környezete, a művészetek filozófiai háttere
- A képzőművészet modern irányzatai, megjelenési formái és legismertebb képviselői
- Az absztrakció különböző megjelenési formái

17. B) Melyek a montázs és a kollázs festészeti technika sajátosságai?

Szakképesítés: 02134002 Képző- és iparművészeti munkatárs (Festő)

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

18. A) Mutassa be a 20. századi építészet és iparművészet legfontosabb irányzatait! Sorolja fel és jellemezze a két terület meghatározó alkotásait, tervezőit!

- A Bauhaus története és képviselői
- Design áramlatok a 20. században (art deco, funkcionalizmus, organikus művészet, minimalizmus)
- A modern és posztmodern építészet stílussteremtő személyiségei

18. B) Milyen képi világ jellemzi a street art munkákat? Milyen anyagokat, technikai eszközöket használ a street art művészet? Mutasson be egy ismert street art alkotót!

Szakképesítés: 02134002 Képző- és iparművészeti munkatárs (Festő)

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

19. A) Mutassa be a 20. század második felének avantgárd és a magyar neoavantgárd művészet festői irányzatait, híres alkotásait, művészeit!

- Művészeti válaszok a II. világháború utáni társadalmi jelenségekre
- Az absztrakt expresszionizmus, pop art, op art, hiperrealista festészet külföldi és magyar képviselői

19. B) Határozza meg a csurgatásos festéstechnika (Jackson Pollock) lényegét! Hasonlítsa össze ezt a hard edge festészetének módszerével, nevezzen meg alkotókat! Milyen tulajdonsággal bírnak az akril alapú festékek?

Szakképesítés: 02134002 Képző- és iparművészeti munkatárs (Festő)

Szóbeli vizsgatevékenység

A vizsgafeladat megnevezése: Szakmai elmélet vizsgafeladat (A-B)

20. A) Mutassa be a 20. század második felében megjelenő újabb képzőművészeti műfajokat, irányzatokat!

- A korszak új művészeti megnyilvánulásai Európában és az Egyesült Államokban és Magyarországon
- A konceptuális művészet törekvései, fluxus, performance, akcióművészet, az installáció és médiaművészet alkotásai, művészei

20. B) Soroljon fel legalább 3 kortárs alkotót, akik meghatározóak a jelenkori magyar festészetben! Beszéljen művészetükről, festészetük sajátosságairól! Melyek azok az új technikai lehetőségek, eljárások, amelyeket a kortárs festészet meghatározó módon használ fel?

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

4 0213 01 Képző és iparművészeti munkatárs (02134002 Festő) képesítő vizsga

Szóbeli vizsgatevékenység

AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJAI

Tanári példány

A tételekhez használható segédeszköz:

A képző intézmény által összeállított maximum 2 oldalas, feliratok nélküli képmelléklet.

1. A) Mutassa be az ókori Egyiptom társadalmi felépítését, hiedelemvilágát! Ismertesse az ókori egyiptomi művészet korszakait, az építészet, szobrászat és festészet ránk maradt emlékeinek jellegzetességeit!

- Az ókori egyiptomi művészet korszakai, földrajzi, társadalmi környezete
- A sír- és templomépítészeti típusai, felépítése, jellemzői
- A szobrászat, festészet és tárgykultúra jellemzői és stílusjegyei

Kulcsszavak, művek, fogalmak:

(i.e. 3000 - i.e. 30) *Korszakai: Óbirodalom - Középbirodalom - Újbirodalom - Kései kor* / korlátlan hatalmú fáraó, öntözéses földművelés, csillagászat, matematika, geometria, hieroglif írás, tízes számrendszer / többistenhit (Ré - Napisten; Hórusz; Ízisz, Ozirisz) halottkultusz - mumifikálás (canopus edények, portrék, usebti szobrok) / obeliszkek, sziklasírok, masztabák, piramisok (*Dzsószer fáraó lépcsős piramisa - Szakkara / Kheopsz, Kheprén és Mükerinosz - Gízai piramisok*) festészeti ábrázolások a legjellemzőbb felületek törvénye szerint - az alakok mérete a rangjelkép (*Halastó / Hárházó nők / Siratóasszonyok*) a szobrok az örökkévalóságnak és a halottkultusz részeként készültek / a szobrok idealizáltak, szimmetrikus felépítésűek / legnagyobb felületek törvénye és frontális jellemzi (*Kheprén fáraó / Mükerinosz hitvesével / Ülő írnok szobra / Hatsepszut, Nofertiti*) fejlett kézművesség, üvegműves és ötvöstárgyak (*Arany sólyomfej / ékszerek*) a régészeti leletek hatása a későbbi korok művészetére

1. B) Melyek a meghatározó festészeti technikák az ókorban? Fejtse ki, miként alakult egy egyiptomi falkép elkészítésének munkamenete, milyen alapozást, pigmenteket és kötőanyagokat használtak?

Kulcsszavak, fogalmak:

- kanonikus ábrázolás
 - szekkó
 - négyzethálós nagyítási technika, függőön és csapózsínór használata
 - természetes szerves (ásványi) pigmentek
 - enyv, tojás, növényi olajok
-

2. A) Mutassa be az antik görög kor hitvilágát, korszakait és építészetét! Elemezze a legismertebb épületeit, művészeti alkotásait!

- Az ókori görög művészet és kultúra nagy korszakai, jellemzői
- A templomok felépítése, az oszloprendek jellemzői
- A görög szobrászat jellegzetes vonásai a különböző korszakokban
- A görög mitológia világa, a görög vázafestészet

Kulcsszavak, művek, fogalmak:

Ókori görög városállamok kiépülése - a kultúra és művészet felvirágzása - filozófia, természettudományok, költészet, színház, zene, képzőművészetek / az európai kultúra alapjai - az athéni demokrácia (Drakón törvényei) politeizmus - emberforma, halhatatlan istenek (*Zeusz, Hadész, Héra, Dionüszosz, Apollón, Héphaisztosz, Aphrodité*) - történeteik összessége a mitológia / Olümposz - az istenek lakhelye / templomépítés az istenszobrok befogadására / felépítésük: lépcsős lábazat, törzs-oszlopsor(ok), nyaktagozat-párkány (eresz, fríz, triglif, metopé, hevedergerenda) timpanon / oszloprendek: dór, ión, korinthuszi

I. Homéroszi kor (i.e. II-VIII. sz.) Spárta vezető szerepe / kézművesség, hajózás, kereskedelem / a görög írás-, és mértékrendszer, pénzhasználat / bálványszobrok, terrakotta, bronz idolk, geometrikus megformálású figurák / frontális beállítás, mereven formált arc-, haj-, ruha

II. Archaikus kor (i.e. VII-VI. sz.) adósrabszolgaság / Athén: a szabadok rabszolgatartó társadalma / perzsa háborúk. (Héra-templom) – életnagyságú és kisebb agyag- és kőszobrok - áldozati ajándék, életszerűbb, de sematikus mintázási mód - a szobrokon archaikus mosoly / koré - kúrosz - oszlopot helyettesítő márványszobrok (ruhás nőalak, ruhátlan férfialak, szimmetrikus, zárt körvonal / khitont viselő koré, borjút tartó kúrosz/

III. Klasszikus kor (i.e. V-IV. sz.) az athéni demokrácia fénykora (Periklész) Peloponnészoszi háború - Nagy Sándor uralkodása és hódításai. (*Delphoi Apolló templom / Akropolisz: Propülaia/Parthenon / Niké templom/Erechtheion*) a szobrok már nem a túlvilági létet szolgálják, a középpontban az ember (antropomorf szemlélet) / anatómia, kontraszt, arányszabályok, nyitott körvonalak, mérték-harmónia-egyszerűség elve (kánonok) / a

domborművek és szobrok a templomok szerves alkotóelemei (*Pheidiasz: Pallasz Aténé*) óriás nőalak, lándzsával, pajzzsal - fa, arany, elefántcsont / *Panathénaia: lovasok, gyalogosok, ülőfigurák* - fejeik azonos magasságban - izokefália (*Mürón: Diszkoszvető*) *Lándzsavívő / Delphoi kocsihajtó, bronz / Zeusz bronz szobra, Hermész a kis Dionüszossal* /

IV. Hellenizmus kora (i.e. IV-II. sz.) a széthullott birodalom királyságait Róma hódította meg (*Pergamon: Fellegvár, Zeusz oltár*) *építészet: színházak - piactér - stadionok - városfalak / szobrászat: szenvedély, drámaiság, idős, rokkant, groteszk figurák (Zeusz oltár – rekonstrukció - Berlin / Az istenek és a gigászok harca - dombormű - mozgalmas jelenetek (Szamothrakéi Niké) márvány torzó - győzelmi emlékmű (Laokoon csoport) márvány - mozgalmasság, teatralitás (Milói Vénusz / A tövishúzó szobra) a festészet fennmaradt emlékei - festett vázák*

2. B) Milyen módon, mértékben hatottak az ókori görög kultúra festészeti megoldásai tartami, formai, technikai szempontból a római kori festészetre? Milyen ókori mozaiktechnikákat ismer?

Kulcsszavak, fogalmak:

- naturalisztikus törekvések: Zeuxisz és Parrhasziosz versengése
- az ókori görög festészetet római kori másolatokból, mozaikokból ismerjük
- szögmozaik (agyagmozaik), kavicsmozaik, üvegmozaik

3. A) Mutassa be az antik Róma korszakait, kultúráját, építészetének, szobrászatának és festészetének jellegzetességeit! Soroljon fel és jellemezzen néhány fennmaradt római építményt és alkotást!

- Az ókori Római Birodalom társadalmi felépítése, a római művészet korszakai és jellemzői
- Az építészet jellemzői, építmény-típusai, a szobrászat és festészet emlékei
- Pannónia provincia római kori maradványai

Kulcsszavak, művek, fogalmak:

Királyság, köztársaság, császárság kora (i.e.753 - 476) római hódítások – etruszk, görög hatás / az államszervezés, közigazgatás, életmód és az építészet kapcsolata / császári reprezentáció: *szobrok, portrék, domborművek*

Építménytípusok: amphiteátrumok, templomok, lakóházak, utak, vízvezetékek, viaduktok, közfürdők, vásárcsarnokok, fórumok, katonai építmények, diadalívek, emlékoszlopok / megnövelt belső tér, köralaprajzú épületek, új tetőfedési technikák, márványburkolat, padlófűtés / római oszloptípusok, kupolák, homlokzatok, boltívek, donga- és kereszt-boltozatok, colosseum-motívum (Róma: *Colosseum. / Pantheon / Vesta templom / Caracalla thermája / Római vízvezeték* (pl. *Segovia, Nimes*) / *Forum Romanum rekonstrukció / Constantinus diadalíve / Titusz diadalíve*)

Szobrászat: külső és belső tulajdonságokat is kifejező családi- és császárportrék / realiztikus, elbeszélő jellegű domborművek a hódításokról (Róma: *Augustus császár márványszobra / Marcus Aurelius bronz lovasszobra / portrészobrok - Caligula, Brutus, Caracalla, Vespasianus / Constantinus diadalíve / Traianus és Marcus Aurelius oszlopa*)

Festészet: császári paloták, bazilikák, nemesi és polgári házak freskódíszítései / festett oszlopsorok, teljes falat beborító díszítmények / csendéletek, színpadi képek, történelmi jelenetek, mitológiai tárgyú és hétköznapi életből vett képek / Vezúv kitörése - az eltemetett *Pompei és Herculaneum* épületei / a látvány visszaadására törekvő, változatos témájú festészet / természetes mozdulatok, térbeliség – portréfestészet / *Mozaikburkolatok* – padló-és faliképek – geometrikus és természeti formák, emberábrázolások (Pompei: a *Misztérium villa falfestményei/ Vettiusok háza / Házaspár portréja / Isszoszi csata mozaik faliképe*) az antik műemlékek és ásatások szerepe a későbbi korok művészetében

Pannónia provincia (i.e. I- i.sz. IV. sz.) – Aquincum (Óbuda: *Mitras – szentély*) polgárvárosok és katonai táborok, fürdők, amfiteátrumok, polgárházak, villák / *Tác - Gorsium* régészeti leletei / *Savaria (Szombathely) / Arrabona (Győr) épületmaradványai / Sopianae (Pécs) sírkamrái*

3. B) Egy konkrét alkotáson keresztül ismertesse a római kori festészet alapvető jellemzőit! Beszéljen a Pompeii-ben feltárt falfestmények alapján a négy meghatározó festészeti stílusáról! Mi az enkauszтика?

Kulcsszavak, fogalmak:

- A római kultúra festészete a görög kultúrát tekinti mintának
- A pompeii falképeken egyszerre több stíluskorszakot ötvöznek
- a négy stílus: inkusztrációs (berakásos), architektonikus, ornamentikus, illuzionisztikus
- viasz alapú festészeti technika, az eljárás során szükséges az anyagot melegíteni, előnye a tartóssága és az élénk színei (múmiaportrék)

4. A) Mutassa be az ókeresztény és a bizánci művészetet - az építészet és a festészet, valamint a díszítőművészet stílusjegyeit, ismert alkotásait!

- Az ókeresztény és bizánci építészet - a bazilika és a bizánci templom felépítése
- Az ókeresztény szobrászat stílusjegyei és jelképei
- A bizánci mozaik, az ikonfestészet és a kézművesség jellemzői

Kulcsszavak, művek, fogalmak:

A Római Birodalom kettészakadása – Constantinus római császár: a keresztény vallásgyakorlás engedélyezése – egyistenhit (monoteizmus) - messiás, próféták, apostolok, misszió, evangélium, szentháromság, üdvösség-kárhozat; Biblia / Ószövetség - Újszövetség - történeti, tanítói és profetikus könyvek / Rómát behálózó katakombák – imaházak – temetőkápolnák – keresztelőkápolnák – mauzóleumok – szarkofágok – harangtornyok /

Nyugaton: ókeresztény művészet (IV. - X. sz.) a római katolikus egyház kiépülése / gótok, longobárdok – Ravenna, Róma, Frank Birodalom: Aachen; normannok, avarok, szlávok, magyarok / kolostorépítészet / ókeresztény bazilika: torony nélküli épület (átrium, hosszház, szentély, három és öthajós épülettel, fedélszék, kazettás síkmennyezet, árkádsor, apszis, oltár, lizéna, keresztelőkápolna – baptisztérium, mauzóleum, falfaragványok, elefántcsont faragványok, áttört díszítésű kő faragványok) katakomba festészet (Róma: *Domitilla katakombá - Hal kenyeres kosárral / Callixtus katakombá - Szt. Cecília kriptája / a régi Szt. Péter bazilika / Santa Sabina bazilika*)

Mozaikművészet (San Apollinare in Classe bazilika szentélye / San Vitale templom - Ravenna: Justinianus császár és kísérete / San Apollinare Nuovo / San Apollinare in Classe / Velence: San Marco templom / Róma: St. Clemente (Kelemen) bazilika apszis mozaikja /

Santa Constanza mauzóleum - Galla Placidia / Milánó: San Ambrogio kapu díszítése, Jónás története) szarkofág (Róma: Theodorus püspök szarkofágja / Ravenna: Agnellus püspök szószéke / domborművek, oszlopfejek, szószékek - fa, elefántcsont faragások / ereklyetartók, miniatúrafestészet /

Kelet-római birodalom – Bizánci császárság (i.sz. V. - XIII.sz.) – Balkán félsziget, Kis-Ázsia, Szíria, Palesztina, Egyiptom / *görög-keleti ortodox egyház* – pápa-császárság (cezaropapizmus) *Bizánci művészet / a bizánci templom: görög kereszt alaprajzú, cikkelyes-, csegelyes-, tamburos kupola, kilencosztatú tér, ikonosztáz, mozaikdíszítés, izokefália, arany háttér, ikonfestészet (Jézus-Pantokrátor alakja – Hagia Sophia – Konstantinápoly /*

Pécsi bazilika ókeresztény maradványai – festett sírkamra / Óbuda – Cella trichora kápolna)

4. B) Milyen szabályrendszer határozza meg az ikonok képi világát? Mutassa be az ikonfestés technikáját, lépéseit! Milyen anyagok szükségesek egy ikon festéséhez? Milyen eszközök szükségesek az aranyozáshoz?

Kulcsszavak, fogalmak:

- fordított perspektíva, szigorú szabályrendszer (mintakönyvek), több idősík megjelenítése
- lépések: fatábla kiválasztása, alapozása, az alapozás csiszolása, a minta bekarcolása, aranyozás, (poncolás), festés
- anyagok: fatábla, enyv, kréta, pigmentek, tojás, bólusz, arany
- (bőr) aranyzó párna, aranyozó ecset, kés, laparany, achát polírkő

5. A) Mutassa be a románkori építészet, szobrászat és kézművesség stílusjegyeit! Jellemezze a különböző műfajokhoz kapcsolódó alkotásokat, európai és hazai műemlékeinket!

- A román kor társadalma, hitvilága, építésze
- A koraközépkori szobrászat, kódexfestészet és kézművesség jellemzői

Kulcsszavak, művek, fogalmak:

Német-Római Császárság, Itália, Francia Királyság, Magyar Királyság (XI. - XIII. sz.)
feudális rend – skolasztika – investitúra harcok – keresztes háborúk – zarándokútvonalak, szerzetesrendi építészet / plébániatemplomok, kolostorok, csontházak, keresztelőkápolnák – városfalak – várak, tűz- és őrtornyok, lakótornyok, erődtemplomok, püspöki székesegyházak

A templomok részei: előcsarnok, hajók, szentély, kórus, altemplom / vastag falak, félköríves boltívek, lőrés-szerű ablakok, rózsablak, bélétes kapu, dongaboltozat, keresztboltozat, zömök tartóoszlopok, oszlopkötegek, faragott, szobordíszes pillérek

Franciaország: *Cluny-i bencés apátság / Arles-i Sainte Trophime templom /*

Olaszország: *Firenzei San Miniato del Monte / Milánói San Ambrogio templom / Pisai székesegyház /*

Németország: *Kölni dóm / Bambergi székesegyház / Worms-i dóm /*

Magyarország: *Feldebrői Szt. Márton templom altemploma / Pécsi székesegyház / Lébényi bencés apátsági templom / Visegrádi Salamon torony / Jáki templom; Árpád-kori királyi palota - és kápolna – Esztergom /*

Szobrászat: építészettel együtt kialakított - egyszerűsített tömbös formák, fülkeszobrok, sorba rendezett ruhás alakok, aszketizmus kifejeződése, testetlen ruharedők /

Festészet-kézművesség: freskók - kódexillusztrációk - miniatúrák - iniciálék, zománcdíszű ereklyetartó, magyar királyi korona, bayeaux-i kárpit, magyar koronázási palást

5. B) Milyen hasonlóságokat és különbségeket talál a román kori freskófestészet és a kódexfestészet között tartalmilag, formailag és technikailag? Mutassa be a középkorban elterjedt alapozási technikákat, pigmenteket, kötőanyagokat!

Kulcsszavak, fogalmak:

- gipsz, mészhabarcs alap
- ásványi festékek, növényi olajok, tojás (tojástempera)
- különbségek:
 - a miniatúra kisebb méreténél fogva drágább pigmentek felhasználásával is készülhetett, így élénkebbek a színek,
 - részletgazdaság,
 - iniciálék
- hasonlóságok:
 - főbb központok az apátságok, szerzetesrendek kolostorai
 - dekoratív színhatás, síkszerű ábrázolásmód, narratív, elbeszélő előadásmód

- meghatározó eszmei háttér a kereszténység, ezért a bibliai történetek, szentek, vértanúk élete jelenik meg az alkotásokon
- geometrikus díszítő motívumok, sötét kontúrok

6. A) Mutassa be a gótika építészetét! Soroljon fel, és röviden jellemezzen híres katedrálisokat és hazai műemlékeket!

- A katolikus egyház szerepe
- A gótikus építészeti stílus elterjedése, jellemzői Európában és Magyarországon
- A templomépítészet: a katedrálisok alaprajza, részei, felépítése

Kulcsszavak, művek, fogalmak:

Feudalizmus, hűbériség, megerősödött királyi hatalom (XII. - XV. sz.) levantei kereskedelem / a római katolikus egyház megújulása a XIII. században / domonkos és ferences rendek – Magyarországon: pálos rend – kolostorok, lovagi kultúra / nemesek, polgárok, céhek - lakóház, várkastély, rondella, udvarház, kereskedőház, városháza, kórház (ispotály), barbakán, rondella, csarnoktemplom, katedrális / a francia királyi ház megerősödése – a nagy egyházi építkezések kezdete / új eszmék (vallásosság és életszeretet) új építészeti megoldások / égető, vertikális hatás, vékony falak, támpillérek, támívek / könnyed belső terek, színes üvegablakok / csipkézett sziluett, fiatornyok, vízköpők / a szobordíszek egyre jobban elválnak az épülettől / bazilikális elrendezés, csúcsíves-, bordás keresztboltozatos lefedés, vízköpők / három- vagy öthajós, hossz- és kereszttház alaprajz, kápolnakoszorús körüljárójú szentély / kéttornyos főhomlokzat, hármás - bélétes kapuzat, mérműves ablakok, rózsablak és ún. királygaléria – huszártorony, fiatorony, támpillér, támív, csúcsív, keresztboltozat, csillag, háló és legyezőboltozat, vízköpők / ólomüveg ablakok
Franciaország: *Chartres* – a francia királyok koronázó-temploma – levéldíszes fejezetek, mérműves ablakok (Amiens, Reims, Párizs – Notre Dame, Rouen, Reims)
Anglia: *Salisbury*-, *Wales-i katedrális*, *Canterbury székesegyház*, *Westminsteri apátság*
Németország: *Nürnbergi*-, *Kölni katedrális* / a szárnyasoltár megjelenése
Itália: *Milánói dóm*, *Velencei Doge palota*

Magyarország: *Királyi Palota / Budavári Boldogasszony (Mátyás-) templom* – XIII. sz-i épülete, *Zsámbéki templom*, *Soproni (egykori) Ferences templom*, *Siklói várkapolna*, *Nyírbátori református templom*; nemesi udvarházak, városi védművek (barbakán - rondella)

6. B) Beszéljen a tojástempera technikáról és jelentőségéről a klasszikus olajkép technika kialakulásában! Jellemzően milyen alapra és milyen pigmentek, kötőanyagok felhasználásával készültek a szárnyasoltárok? Mutasson be egy szárnyasoltárt részletesebben!

Kulcsszavak, fogalmak:

- realiztikus, részletgazdag ábrázolásmód, misztikus elemek
 - a tojástempera átmenetet képez a tempera és az olajtechnika között
 - a szárnyasoltár felépítése, jellemző elrendezése
 - Jan van Eyck, Rogier van der Weyden, Hugo van der Goes, Hans Memling
-

7. A) Mutassa be a gótikus szobrászat, festészet és kézművesség alkotásait!

- A gótikus művészet általános jellemzői, fejlődése, stílusjegyei
- A gótikus szobrászat, festészet az északi országokban, Itáliában és Magyarországon
- Az iparművészet kiemelkedő alkotásai - üvegablakok, fémművesség

Kulcsszavak, művek, fogalmak:

Assisi Szent Ferenc, Suger apát vallási tanai (XII. - XV. sz.)

Épületszobrászat – oszlopfők, pillérek, ajtó és ablak bélétek szobrai (oszlopszobrok - különálló alakok) gótikus S alak megjelenése, plasztikus arcok, érzelemábrázolás, mozgalmas ruhadedők / szárnyasoltárok fából készült szobrai

(Chartres székesegyház oszlopszobrai / Reims-i katedrális szobrai / Giovanni Pisano - Pisai dóm szószéke / Veit Stoss - Krakói Mária templom / Visegrádi királyi palota márvány falikútja, Zsigmond korabeli szobortöredékek / Kolozsvári Márton és György: Szt. György harca a sárkánnyal – bronz)

Festészet-grafika: lágy festőiség, természetűség, ájtatosságot szolgáló kultusz-képek Krisztus és Mária ábrázolások (Jan és Hubert van Eyck: Genti oltár / táblakép festészet – freskók – szárnyasoltárok – kódex illusztrációk – miniatúrák – fa és rézmetszetek

(Giotto di Bondone: Szt. Ferenc freskó sorozat – Giovanni Cimabue: Firenzei Trónoló Madonna – a reneszánsz előhírnökei / Limbourg testvérek: Jelenések könyve 4-5. fejezet – illusztrációk / Kolozsvári Tamás: Garamszentbenedeki oltár / M.S. mester: Mária és Erzsébet találkozása)

Ólomüveg ablakok – síkszerű, monumentális alkotások – jellegzetes európai technika (Hildesheim; St. Denis templomablakai, Párizs: Sainte-Chapelle, Notre Dame)

Bútorművesség - fali kárpitok: faragott, díszes ládák / Hölgy egyszarvúval – Szt. Katalin eljegyzése

Fémművesség-ötvösség: sodronyománc – vasalatok, kelyhek, dísznyergesek, ereklyetartók – (Szent László herma)

7. B) Miért az ólomüveg-technika válik a gótika meghatározó stílusává? Soroljon fel jelentős gótikus ólomüveg ablak alkotásokat! Mely korokban készültek még jelentős ólomüveg ablakok?

Kulcsszavak, fogalmak:

- a fény szerepe a gótikus építészetben, Suger apát
 - a gótikus katedrális építészeti struktúrája miatt válik lehetővé, hogy az oldalfalakat nagy felületen üvegablak váltsa ki
 - Chartres, Regensburg, párizsi Notre Dame
 - neogótika, szecesszió és az art deco ólomüveg ablakai
-

8. A) Mutassa be az itáliai reneszánsz építészet, szobrászat, festészet stílusjegyeit, jellemzőit, alkotóit és műveit!

- Az olasz reneszánsz művészet kialakulása, korszakai, jellemzői, vívmányai
- Az olasz reneszánsz épülettípusai, a szobrászat stílusjegyei az egyes korszakokban;
- A festészet műfajai, technikái; festők és alkotások

Kulcsszavak, művek, fogalmak:

Trecento, quattrocento, cinquecento (XIV- XV-XVI. sz.) reneszánsz – „újjászületés” – humanizmus és reformáció / a manierizmus megjelenése a korszak utolsó szakaszában / a gazdag polgárság, kereskedő családok megerősödése, egyházi és polgári mecénatúra – pápák, Mediciek, Sfozák A művészetben a természet és az emberi szépség ábrázolása kerül előtérbe

Építészet: a világi építészet növekvő jelentősége / Típusai: palota, kastély, bérház, villa, egyetem, könyvtár, városháza, színház, kórház, köztér (tükör- és teknőboltozat); egyházi épületek: kolostor, templom /

Alaprajz: görögkereszt, kilencosztású tér, hosszházas templomterek; rusztika és kváderkő burkolat, pilaszter, mezzanin, balusztrád, puttó figurák, síremlékek, mennyezetfreskók,

vízszintes tagolású, szimmetrikus paloták, középületek, konzol, stukkó, rozetta, Palladio-motívum (*Filippo Brunelleschi, Leon Battista Alberti, Michelangelo - Palazzo Medici, Palazzo Rucellai*)

Szobrászat: pontos anatómiai ábrázolás (*Lorenzo Ghiberti - Firenzei keresztelőkápolna kapui, Filippo Brunelleschi: Izsák feláldozása / a szobrászat önálló megjelenése / Donatello és Michelangelo Dávid szobrai. Michelangelo Buonarroti: II. gyula pápa síremléke - Mózes - Rabszolga szobrok / Andrea del Veroccio: Colleoni lovasszobra*)

Festészet: érzéki ábrázolás, formalizmus, szubjektivitás / vonal-, levegő- és színperspektíva, térhatás és tértagolás, sfumato, chiaroscuro (*Fra Angelico: Angyali üdvözlét; Leonardo da Vinci: Utolsó vacsora - Mona Lisa; Michelangelo Buonarroti: Sixtus kápolna mennyezet freskói / Sandro Botticelli: Vénusz születése / Raffaello Santi: Három grácia / Giorgione de Castelfranco: Alvó Vénusz / Tiziano Vecellio: Urbinói Vénusz*)

Grafika: rézmetszet, fametszet, ezüstvessző rajz, tértagolás

8. B) Mi jellemzi az itáliai reneszánsz freskó festészetet? Mutassa be a freskókészítés munkamenetét! Milyen festékek és kötőanyagok használhatóak a freskó festészeti technikánál?

Kulcsszavak, fogalmak:

- az antik művészet, mint forrás, lineáris perspektíva, levegőperspektíva
 - központban az emberi test: anatómiai pontosság
 - Trecento - Giotto, Lorenzetti
 - Quattrocento - Masaccio, Mantegna, Piero della Francesca
 - Cinquecento - Michelangelo, Raffaello
 - tervezés, karton készítése, vakolás, sinopia / előrajz, festés
 - nedves vakolat, mészálló festékek, mészvíz, mint kötőanyag
-

9. A) Mutassa be a reneszánsz művészet Itálián kívüli elterjedését és jellemzőit a flamand, német, francia területeken és Magyarországon!

- Az északi reneszánsz építészet jellemzői, épülettípusai
- A flamand és német festészet, grafika jellemzői, stílusjegyei, híres alkotói
- A magyar királyi udvar művészete

Kulcsszavak, művek, fogalmak:

Humanizmus és reformáció (XV-XVII. sz.) – Rotterdami Erasmus és Luther tanai / Gutenberg – a könyvnyomtatás elindítása /

Kastély- és templomépítészet (Augsburg, Nürnberg - Heidelberg várkastélya) Franciaországban U alakú kastély alaprajz, lakótornyok (*Chambord-i kastély; Párizs: Louvre*)

Festészet, grafika: realista emberábrázolás – ruhás alakokkal, külső vagy belső tér aprólékos bemutatása / perspektivikus ábrázolás (*Jan van Eyck: Arnolfini házaspár / Matthias Grünewald: Isenheimi oltár - Colmar / Albrecht Dürer: Apokalipszis fametszet sorozat /*

ifj. Hans Holbein: Rotterdami Erasmus / Lucas Cranach: Wittenbergi nagytemplom oltárképe / Hieronimus Bosh: Gyönyörök kertje / id. Pieter Bruegel: Parasztlakodalom)

Magyarország - a XV. század hetvenes éveitől a XVII. sz. - királyi, egyházi, főúri építkezések. (Hunyadi Mátyás, Bakócz Tamás, Báthoriak, Perényiek, Szapolyaiak - *Budai királyi palota, Visegrádi királyi palota, esztergomi Bakócz kápolna, Sárospataki vár*) Királyság, fő- és köznemesek, szabad királyi városok, bányavárosok, mezővárosok, végvárok, nagyszabású palotaépítés, függőkert, könyvtár (*Corvinák*), miniátorok, könyvmásolók, könyvkötők, figurális, virág- és gyümölcsdíszes motívumok, arcképfestés, (*Mátyás-Beatrix páros domborműve, Visegrádi díszkút, Madonna, Báthory Madonna - domborművek, sírköszobrészlet, táblafestészet - északi és olasz hatás, (Felvidék, Erdély) Kassai dóm oltárképei - a 48 táblakép témái: Szt Erzsébet, Passió, Mária élete, Kiszzeben: Angyali*

üdvözlő oltárkép, a palotákban világi témájú freskók) erdélyi festett kazettás fa mennyezet, sgraffito díszítés, sodronyzománc technika, vasművesség, ónművesség

- 9. B) Mely festészeti technika a meghatározó a reneszánsz kor táblaképfestészetében? Foglalja össze egy vászonra festett olajkép technikai előkészületeinek lépéseit! Milyen vászonfajtákat ismer, amely alkalmasak festmény hordozónak?**

Kulcsszavak, fogalmak:

- a táblaképfestészetben az olajtechnika a meghatározó
 - vászon, mint hordozó elterjedése
 - ékráma (vakkeret) összeillesztése, keresztlécek és ékek használata, alapozatlan vászon beavatása, alapozatlan vászon feszítése, enyvezés, olajalapozás
 - lenvászon, pamutvászon, juta, kevert vászon
-

- 10. A) Mutassa be a barokk építészet és szobrászat stílusjegyeit és példáit Itáliában, a francia királyi udvarban, Ausztriában és Magyarországon!**

- A barokk művészet szerepe az ellenreformáció időszakában
- A barokk építészet és szobrászat stílusjegyei
- Egyházi és világi barokk épülettípusai, jellemzői

Kulcsszavak, művek, fogalmak:

A barokk stílus kialakulása Itáliában (XVII. - XVIII. század) – később az abszolút monarchiák központjaiban: Párizsban és Bécsben virágzott / ellenreformáció - az uralkodó osztály és a reformációval harcoló egyház összefogása / elsősorban a katolikus országokban terjedt el / francia abszolutizmus XIV. Lajos (Napkirály) uralkodása – a stílus kiteljesedése

*Templom-, kolostor - iskola- erőd és palotaépítészet / mozgalmas alaprajz és homlokzat, hangsúlyos kupolatér / fiókos dongaboltozat, kupola, kolostorboltozat, ellipszis és kosárfékek / pompakedvelés, gazdag díszítés - csiga, kagyló motívumok / atlaszok - mellszobrok, csavart oszlopok, áttört mellvédek, freskók, tükrök, tágas előcsarnokok, díszudvarok / Városépítési tervek, parkok (*Chiesa del Santissimo - Giacomo della Porta: Il Gesu templom, Róma / Versailles-i kastély – park és tükörterem / Jacques Germain Soufflot: Pantheon, Párizs / Schönbrunn-i kastély / Lucas von Hildebrandt: Belvedere palota – Bécs /**

Egykori Savoyai kastély - Ráckeve / Jean-Nicolas Jadot – A budavári királyi palota; Gödöllői Grassalkovich kastély / Fellner Jakab: Veszprémi érseki palota /

Szobrászat: mozgalmasság, szenvedélyesség, erős fény-árnyékhatások, kontrasztok, pontos megfigyelésekre épülő ábrázolás / Giovanni Lorenzo Bernini: Szt. Teréz extázisa; Perszephoné elrablása / Georg Raphael Donner: Szt. Márton és a koldus – Pozsony /

A barokk stílust követő rokokó és copf stílus

10. B) Mi a kasseli barna, mire használjuk az olajkép technikában – alkalmazása hogyan jelenik meg? Mutassa be a lazúrozás szerepét Caravaggio és Rubens munkáin keresztül! Milyen összetevőkből áll a lazúrlakk?

Kulcsszavak, fogalmak:

- Caravaggio (tónusos lazúr), Rubens (színes lazúr)
 - lazúrozáshoz használt speciális festék a kasseli barna, nagy mennyiségű olaj kötőanyagot képes felvenni
 - a festmény utókezelése, színek élénkítése, külső hatásokkal szembeni védelem
 - lenolaj, terpentín, damár, esetleg masztix kell a lazúrlakkhoz
 - chiaroschuro, tenebrismus
-

11. A) Mutassa be az egyes európai országok barokk és rokokó festészetének különböző stílusjegyeit és alkotásait!

- A barokk festészet általános jellemzői, szerepe
- A katolikus Itália, Spanyolország, Flandria és a polgári Hollandia festészete, mesterei
- A magyarországi barokk festészet példái

Kulcsszavak, művek, fogalmak:

A holland tartományok függetlenné válása, gazdaságának, kultúrájának aranykora – polgári közönség / spanyol katolikus fennhatóság Flandriában / a spanyol királyi udvar – főúri és egyházi megrendelők /

Festészet - táblaképek, freskók - tájképek, portrék, csoportos portrék, életképek, csendéletek - mennyezeti freskókon illuzionisztikus térábrázolás - bibliai történetek és pogány mítoszok - jelképi tartalom - allegóriák, szimbólumok / a természet utánzása, jellem- és érzelemábrázolás / nagyméretű freskók és táblaképek / polgárok és polgári csoportok bemutatása / uralkodók egészalakos képei / a főúri és polgári gazdagság érzékeltetése / karakterábrázolás, az emberi lélek megragadása / fény-árnyék virtuóz kezelése / anyagszerű ábrázolás (ruházat, ékszerek) - a mindennapi élet jelenetei és filozofikus utalásai /

Itália, Spanyolország, Flandria - *Michelangelo da Caravaggio*: Szt. Pál megtérése / *Diego Velasquez*: IV. Fülöp díszruhás képe, Margit infánsnő, Breda átadása, Vénusz tükörrel, Az udvarhölgyek / *El Greco*: Orgaz gróf temetése, Toledo viharban / *Peter Paul Rubens*: A kereszt felállítása, A három grácia Medici Mária partra szállása Mareilles-ben, A szerelem kert / *Anthonis van Dyck*: Júdás csókja, I. Károly portréi, Evangelista Szent János /

A holland és angol polgári festészet: *Franz Hals*: Férfiportré / *Rembrandt Harmenszoon van Rijn*: Éjjeli őrjárat, Önarcképek, Tulp doktor anatómiája, Zsuzsanna és a vének, Tétkozló fiú hazatérése, Saskia / *Jan Vermeer van Delft*: Műterem, Lány gyöngyfülbavalóval, Levelet olvasó nő / *Thomas Gainsborough*: Kék ruhás fiú

Magyarországi barokk festők: *Stephan Dorfmeister*: Nádasdy-kastély lovagtermének freskói / *Mányoki Ádám*: II. Rákóczi Ferenc portréja / *Franz Anton Maulberts*: Sümegi plébániatemplom freskói /

Rokokó festészet Itáliában – életképek, portrék, városlátképek – idilli bemutatása – élményszerű, kifinomult ábrázolása / *Canaletto*: Canale Grande – Velence / *Giovanni Battista Tiepolo*: Álarcosbál /

Francia rokokó festészet: / *Claude Lorrain*: A malom / *Nicolas Poussin*: A nyár / *Antoine Watteau*: Hazatérés Cythera szigetéről, Pierro / *Jean-Honoré Fragonard*: Hinta

11. B) Ismertesse Rembrandt egy alkotásán keresztül a rembrandti festészet jellemzőit! Milyen olajok és oldószerek használhatóak az olajfestés technikájához?

Kulcsszavak, fogalmak:

- a portré, önarckép jelentősége Rembrandt művészetében, lélektani elemzés
- a fényforrás, megvilágítás, jelentősége, pasztózus festés
- a barokk paletta
- olajok: lenolaj, lenolaj firnisz, mákolaj, egyéb gyorsan száradó olajok
- oldószerek: terpentín, lakkbenzin, denaturált szesz

12. A) Mutassa be a klasszicista építészet, szobrászat és festészet stílusjegyeit, alkotásait, hazai műemlékeinket!

- A klasszicizmus általános jellemzői, társadalmi, filozófiai háttere
- Az építészet stílusjegyei (Franciaország, Anglia, Magyarország)
- A szobrászat és festészet stílusjegyei, mesterei (Franciaország és Magyarország)

Kulcsszavak, művek, fogalmak:

Franciaországból induló felvilágosodás - racionalizmus, empirizmus eszméi (XVIII. vége -XIX. sz. közepe) / abszolutizmus - polgárság, nemesség közötti erőegyensúly, európai forradalmak / az antikvitás kutatása (*Pompeji, Herculaneum*) a barokk ellentétéként az építészet nyugodt, fegyelmezett, puritán, világos / városi vezetékes víz - csatornázás, bérházak, iskolák, kórházak, hidak, kormányzati épületek, tőzsdepaloták, múzeumok, emlékművek / szimmetrikus, vízszintes tagolású lépcsős épületek, timpanonnal záródó oszlopcsarnok (portikusz) párkányok, lizénák, többféle oszloprend / öntöttvas és kovácsoltvas (*Pierre Vignon*: Madeleine templom / *Jean Francois Chalgrin*: Odeon, Étoile diadalív / *Jacques Germain Soufflot*: párizsi Pantheon / *Robert Smirke*: British Museum / *Pollack Mihály*: Deák téri templom, Nemzeti Múzeum / *Hild József*: Egri székesegyház, Esztergomi bazilika / *Péchy Mihály*: Debreceni nagytemplom)

Szobrászat - visszafogott érzelmek, távolságtartás, hűvösség, dísztelenül egyszerű aktábrázolás, kerüli az élethűséget - emlékművek, kútszobrok, síremlékek, fülkeszobrok az ókori klasszikus művek alapján - témáik: a görög-római mitológia (*Antonio Canova*: Három Grácia, Ámor és Psyché / *Bertel Thorvaldsen*: Iaszón az aranygyapjával / *Ferenczy István*: Pásztorlányka, Kazinczy Ferenc mellszobra)

Festészet - akadémizmus, antik minták követése - erkölcsi megközelítés, felszólítás az eszmékért való harcra, pátosz, színvadiasság, sémák használata, formai tökélyre törekvés / az eszmék közvetítése - mitológiai témák, allegorikus jelenetek - arcképek, tájkép, életkép (*Jacques-Louis David*: A szabin nők elrablása, Horatiusok esküje / *Barabás Miklós*: Vásárra induló román család / *id. Makó Károly*: Visegrád)

12. B) Milyen technikai, ábrázolási illetve szerkesztési megoldásokat vett át a díszletfestészet a klasszikus festészettől? Melyek a legjellemzőbb különbségek a táblakép és a díszletfestő technikák között?

Kulcsszavak, fogalmak:

- centrál- és több iránypontos perspektíva
 - felnagyítás eszközei (projektor, négyzethálós nagyítás)
 - illuzionisztikus tér, architektonikus elemek
 - anyagszerű felületi hatások, éles kontrasztok
 - talajon, nagy méretben való munka
 - festékek különbségei
-

13. A) Mutassa be a romantika szobrászatának és festészetének stílusjegyeit, a historizmus és eklektika építészetének jellemzőit, alkotásait!

- A romantikus festészet, szobrászat stílusjegyei, irányzatai és mesterei (francia, német, angol és magyar)
- A historizáló és eklektikus építészet

Kulcsszavak, művek, fogalmak:

A nagy francia forradalom - napóleoni háborúk – 1848-49-es forradalmak időszaka után (XIX. sz.) az ipari fejlődés, a kapitalizmus virágkora – nemzetállamok létrejötte - liberalizmus / nacionalizmus eszméi (S. Kierkegaard - F. Nietzsche) – a középkor misztikus világának visszaidézése - az egyedi karakter keresése - érzelmek, képzelet, álmvilág - fantázia / elvagyodás a távoli múltba, menekülés az egzotikum világába - végletekben való gondolkodás / hősi múlt, nacionalista eszmék, nemzeti múlt kutatása, historizmus, régészeti munkák (purifikálás), a népelet, népi hagyományok kutatása

Romantikus festészet: végletek, szenvedélyek, gyors változások, drámaiság, hatásos képszerkesztés / Theodoré Géricault: A medúza tutajja / Eugéne Delacroix: A Szabadság vezeti a népet, A villámlástól megrettent ló / Francisco Goya: Maya, Spanyol felkelők kivégzése / Caspar David Friedrich: A remény roncsai, Vándor a ködtenger felett / William Turner: A londoni parlament égése

Szobrászat: szimbolikus alakok – emlékműkultusz (Francois Rude: Marseillaise / Izsó Miklós: Búsuló juhász / Stróbl Alajos: Anyánk)

Romantikus építészet - távol-keleti hatás - orientalizmus - bizánci, mór és román stílus és gótika újjáéledése új technológiával / pályaudvarok, áruházak, banképületek, csarnokok - öntöttvas szerkezet - könnyedség, világosság / a gótikus stílus keveredik bizánci, mór, keleti, román stílussal, parkművészet: franciakert-angolkert-japánkert (Charles Barry: Londoni Parlament, Kristálypalota / Henri Labrouste: Nemzeti Könyvtár / Ybl Miklós: Fóti plébánia templom / Feszl Frigyes: Vigadó / Schulek Frigyes: Mátyás templom, Bp.)

Eklektikus építészet: a historizmus késői szakasza / stílusformák szabad vegyítése - szabadon alakított alaprajz, aszimmetrikus, festői megjelenés, középkorias jelleg, lakályosság - vasszerkezet, üvegcsarnok, öntöttvas, rácsok, hengerelt acél, óriási téráthidalások, szerkezeti könnyedség, fényigény / európai nagyvárosok építésze (Gustav Eiffel: Eiffel torony - Nyugati pályaudvar, Bp. / Ybl Miklós: Operaház / Steindl Imre: Országház, Bp. / Hauszmann Alajos: Műegyetem)

Festészet Magyarországon: történelmi témák, festői romok - drámai szituációk, érzelmekkel telített tájkép, egzotikum, a végtelen igézete, erős fény-árnyék kontraszt

historizmus és akadémizmus (Madarász Viktor: Hunyadi László siratása / Székely Bertalan: Egri nők / id. Markó Károly: A puszta / Zichy Mihály: A rombolás géniuszának diadala)

13. B) Mely romantikus festők életművében találhatunk jelentős akvarellképeket is? Foglalja össze az akvarellfestés technikáját anyagait! Milyen ecseteket használna egy akvarellképhez? Soroljon fel alkotókat, akik foglalkoztak még akvarell festéssel!

Kulcsszavak, fogalmak:

- Delacroix, Turner
- nedvesített vagy száraz akvarell papír, enyves ragasztószalag, pigment, gumiarábikum
- puha állatszörből készült ecsetek (coboly, mókus), lapos és körkötésű ecsetek
- Dürer, William Blake, Daumier, Signac, Cézanne, Kandinszkij, Klee

14. A) Mutassa be az impresszionista és posztimpresszionista festészet stílusjegyeit, alkotóit és műveit! Ismertesse a Nagybányai művésztelep tagjainak tevékenységét!

- A 19. századvégi művészet célkitűzései, törekvései, plein air festészete
- Az impresszionizmus és posztimpresszionizmus nagymestereinek művészete
- A századvégi stílusirányzatok magyar képviselői

Kulcsszavak, művek, fogalmak:

(XIX. sz. második fele XX. század eleje) Előzménye: a Barbizoni iskola plein-air tájképfestészete

Az impresszionista festészet: francia festők által indított irányzat / pillanatnyi impressziók - a futó benyomások rögzítése - optikai színkeverés - oldott, könnyed ecsetvonások - a színek telítettsége és reflexei - színes árnyékok – kontúr- és vonalperspektíva nélküli ábrázolás - vibráló tónusok - szubjektív látásmód - a látvány változásának követése - a természetes fény élénk kontrasztjai - a fény, levegő, a színek telítettségének (valőr), megmutatása - a visszatükröződő színek - dekomponáltság, kifutó képkihágás

(*Claude Monet: A felkelő nap impressziója – A roueni katedrális reggel; délben / Pierre Auguste Renoir: A hinta - A hinta, Esernyők - Moulin de la Galette / Edgar Degas: Táncosnők / Edouard Manet: Reggeli a szabadban – Táncosnő – Monet műterme*)

A posztimpresszionizmus: nem jelent egységes stílust, a festők impresszionizmust követő törekvéseit fogalmazzák meg - szimbolikus festészet / pointillizmus - tudományos impresszionizmus – divizionizmus, a felület optikai törvényeinek szisztematikus kutatása / Nabis (próféták) festőcsoport (*Pierre Bonnard, Csók István Vasary János, Gresham-kör* - egyénileg továbbhaladva, az öncélúnak látott természetábrázoláson túl a műveikben a tartalom és forma egyensúlyát keresik / a formák állandó értékeinek megmutatása (*Paul Cézanne: Almák és narancsok*) komplementer színpárok, szimultán kontraszt, kontúrozás, szimbolikus tartalmak előtérbe kerülése (*Paul Gauguin: Fekete sertések - Tahiti nők piros gyümölcscsel*) izgatott, vibráló ecsetvonások (*Vincent van Gogh: Napraforgók - Kalapos önarckép - Arles-i szoba*) (*Paul Signac: Az antibes-i világítótorony / Henry de Toulouse-Lautrec: A Moulin Rouge-ban*)

A Nagybányai festőiskola – az impresszionizmus magyar iskolája – harc a hivatalos, akadémikus festészet ellen – a szecesszió hatása - erős szíkontrasztok, vibráló felületek játéka, átlós, újszerű kompozíciók, plein air festés, a fényhatások élénk kontrasztjai, természetes beállítások keresése, a fény, levegő, a színek telítettségének (valőr), megmutatása, gazdag színhasználat, reflex színek, figurális impresszionizmus, pasztózus ecsetkezelés, a természet lírai megközelítése

(*Kosztka József: Mezőn – Kukoricatörés / Ferenczy Károly: Napos délelőtt - Festőnő / Fényes Adolf: Kisvárosi délelőtt / Iványi Grünwald Béla: Itatás / Rippl-Rónai József: A körtvélyesi kastély / Hollósy Simon: Tengeri hántás – Szénaboglyák / Thorma János: Tavaszi táj*)

14. B) Mit jelent a plein air kifejezés a festészetben? Milyen technikai újítás tette lehetővé a plein air festészetet? Milyen az impresszionista ecsethasználat? Mi az optikai színkeverés? Milyen színelméleti alapfogalmakat ismer?

Kulcsszavak, fogalmak:

- a fényképezés megjelenése a festészet szerepét átértelmezte
- a látvány közvetlen rögzítése, színek optikai keverése, friss, oldott előadásmód
- a tubusos festékek, a hordozható festőállványok megjelenése
- optikai színkeverés: a színek nem fizikailag a palettán keverednek össze, hanem az egymás mellé helyezett pontok, foltok idézik elő ezt a hatást
- komplementer szín, lokálszín, reflexszín, szinkontrasztok

15. A) Mutassa be a szimbolizmus festészeti irányzatát és a szecesszió építészetét, művészetét Európában és Magyarországon!

- A szimbolizmus jellemzői, törekvései
- A szecesszió építészetének újításai, stílusjegyei; stílussteremtő építészek Európában és Magyarországon
- A szecessziós grafika, festészet és iparművészet stílusjegyei és jeles képviselői

Kulcsszavak, művek, fogalmak:

A szimbolizmus festői irányzata (XIX. sz. második fele– Gauguin és csoportjának kiállítása nyomán – a valóság-hűség helyett az eszmei tartalmakat igyekeznek érzékeltetni – szubjektív, érzéki ábrázolás, dekorativitás – misztikus, szimbolikus, dekadens megközelítés (Gustave Moreau: Jelenés / Csontváry Kosztka Tivadar: Magányos cédrus)

Szecesszió (XIX. sz. vége - XX. sz. első harmada) összművészeti irányzat (Secession, Jugendstil, Art Nouveau) a historizmust követő – romantikus, szabadságot hirdető kifejezési forma / előfutárai: William Morris - John Ruskin (Arts and Crafts mozgalom) / áramló formák, stilizált növényvilág / japán fametszetek hatása - világkiállítások - városfejlődés

Építészet: az eklektika építészeti kötöttségei helyett, a funkcióhoz közelebb álló egyedi középületek, magánházak építése

(Victor Horta: Tassel palota / Antoni Gaudí: Güell kápolna és park; Sagrada Família templom; Battló-, Milá-ház - Barcelona / Jozeph-Maria Olbrich: Szecesszió pavilon - Bécs / Otto Wagner: Majolika ház, Takarékpénztár - Bécs / Lechner Ödön: Földtani Intézet, Postatakarékpénztár, Iparműv. Múzeum - Bp./ Kós Károly: Állatkert -Bp.)

Iparművészeti alkotások a lépcsőkortól a szőnyegekig - plakát, gobelin, ékszer, használati tárgyak / kézművesség - esztétikum és funkcionalitás (Henry Van de Velde: bútorok, dísz tárgyak / Émile Gallé: kézi gyártású üvegek, bútorok/ René Lalique: ékszerek / Charles Rennie Mackintosh: Művészeti Iskola, bútorok - Glasgow)

Szecessziós festészet, grafika - szimbolikus, bizarr témák, ornamentális stilizáltság, lokálszínek, kontúrozás / perspektíva nélküli terek, dekorativitás, megnyújtott figurák, allegorikus ábrázolásmód / táblaképek és hatalmas festmények, litográfia (Henri de Toulouse-

Lautrec: plakátok / Alphonse Mucha: plakátok / Egon Schiele: Várados nő / Gustav Klimt: Az asszony három életkora / Rippl-Rónai József: Nő kalitkával / Vasary János: Aranykor)

15. B) Mutassa be a pasztell festészeti technikát, határozza meg a fixatív fogalmát! Nevezzen meg híres magyar és külföldi alkotókat, akik pasztellt használtak?

Kulcsszavak, fogalmak:

- Pasztell: színes pigmentből készült kréta, nem igényel alapozást
 - Fixatív: alkoholban oldott shelakk
 - Rippl-Rónai, Manet, Odilon Redon, Liotard
-

16. A) Mutassa be a 20. század elejének avantgárd művészeti irányzatai közül a fauvizmus, expresszionizmus, kubizmus legfőbb törekvéseit és kiemelkedő alkotóit! Ismertesse a Nyolcak csoportjának tevékenységét!

- A 20. század elejének társadalmi környezete, a művészeti irányzatok alapelvei
- A 20. századi képzőművészet meghatározó alakjai
- A festészet modern irányzatai, magyarországi megjelenése

Kulcsszavak, művek, fogalmak:

A korszak szélsőséges ideológiái – bolsevizmus, fasizmus – I. világháború - gazdasági világválság - egzisztencializmus;

Avantgárd (előörs, élcsapat) – új művészeti felfogás – egyedi világtérképezési kísérletek

Fauvizmus (vadak) harsogó színellentétek, kétdimenziós ábrázolásmód (*Henri Matisse: A tánc - Madame Matisse portréja - Zöld sugaras portré / André Derain: A Westminster-híd /*

Expresszionizmus – szemben a realizmus objektivitásával, valóságstiszteletével, a társadalmi válság közepette a művészi kifejezés szubjektivitása, a szenvedélyes egyéni érzelmek megmutatása, drámai szín- és formakezelés / *figurális expresszionizmus* (kifejezően torzított formák, de a valóság felismerhető - érzések hangsúlyozása mozdulatokkal, arckifejezésekkel, gesztusokkal) *absztrakt expresszionizmus* / nem valóságos helyzetet ábrázol, belső mozgás, lüktetés, érzelmkifejezés pusztán színekkel és formákkal (a tragikus életérzés, szorongás tükörképe, amely az I. háború előtt és alatt az értelmiséget elfogta)

Expresszionista csoportok, alkotók: Die Brücke (A híd), Der Blaue Reiter (A kék lovas) / *Franz Marc: Kék lovak – Küzdő formák / Ernst Ludwig Kirchner: Cirkuszi lovas / Egon Schiele: Ülő nő / Edvard Munch: Sikoly / Oskar Kokoschka: Portré / iskolateremtő művészetfilozófus - Vaszilij Kandinszkij: Sárga, vörös, kék)*

Kubizmus (plasztikus, analitikus, szintetikus) – Paul Cézanne posztimpresszionista festő hatására geometrikus formák, a tárgyak állandó tulajdonságának hangsúlyozása, visszafogott színhasználat – egyszerre több nézet egyesítése – elvont formák alkalmazása / montázs technika megjelenése (*Pablo Picasso: Avignoni kisasszonyok / Georges Braque: Vizeskancsó és hegedű / Fernand Leger: Kékruhás nő*)

Absztrakció – elvonatkoztatás a látható valóságtól – nonfiguratív, tárgy nélküli ábrázolás – egyedi jelrendszer - a vizuális elemek szellemi, lelki tartalmai / Vezető személyiségei: *Vaszilij Kandinszkij / Kazimir Malevics / Piet Mondrian*

A szobrászat avantgarde törekvései - a modern szobrászat kibontakozása: *Auguste Rodin / Aristide Maillol / Alberto Giacometti / Constantin Brâncuși*)

Nyolcak – Magyarország - a francia festőkkel egyidőben az új képzőművészeti kifejezési formákat keresik – monumentalitás – témáik akt-csoportképek, csendéletek, portrék, tájképek /a szecesszió, kubizmus és az expresszionizmus hatásai (*Kernstok Károly: Lovasok a vízparton / Czóbel Béla: Fiú kutyával / Pór Bertalan: Hegyi beszéd*)

16. B) Hogyan viszonyulnak az avantgárd mozgalmak a prehisztorikus, törzsi és primitív művészetekhez? Hogyan készülhettek a barlangfestmények?

Vaszilij Kandinszkij egy alkotásán keresztül ismertesse az absztrakt festészeti kifejezőmód legfőbb jellemzőit!

Kulcsszavak, fogalmak:

- az akadémizmus kiüresedése, új források keresése
- Picasso és az afrikai maszkok hatása
- földfestékek-ásványi pigmentek, növényi olajok, állati zsiradékok a kötőanyagok
- a képek közvetlenül a barlang falára alapozás nélkül készültek
- a látható valóságtól való elszakadás, nonfiguratív előadásmód
- a képi absztrakció fokozatai

17. A) Mutassa be a 20. század eleji avantgárd művészeti irányzatok közül a futurizmus, a konstruktivizmus, a dadaizmus és a szürrealizmus törekvéseit és kiemelkedő alkotóit! Beszéljen az absztrakt művészet kialakulásáról!

- A 20. század elejének társadalmi környezete, a művészetek filozófiai háttere
- A képzőművészet modern irányzatai, megjelenési formái és legismertebb képviselői
- Az absztrakció különböző megjelenési formái

Kulcsszavak, művek, fogalmak:

Avantgárd képzőművészet / a századvégi társadalmi válság felerősödése - szociális témák - több új irányzat egyidejű megjelenése / rövid idejű - forradalmi lendületű mozgalmak / a művészetről alkotott kép megváltoztatása - lázadás - szakítás a hagyományokkal, a közönséggel / a megszokott művészeti formák széttörése - új kifejezésformák keresése / formabontó vagy formaépítő szándék / közzétett elvi nyilatkozatok – manifesztumok

Futurizmus – Olaszország - Oroszország / művészeti-politikai hitvallás - a múlt tagadása - a jövő kiemelése – militarizmus - a sebesség, a technika dicsőítése – a

képzőművészetben a mozgás fázisok egymást követő ábrázolása egy képen / a mozgás irányának érzékeltetése az erővonalak feltüntetése a képen / hatása a festészen kívüli területeken / könyvművészet, grafika, tipográfia, zene, előadóművészetek (*Tommaso Marinetti – Futurista Kiáltvány – „bátorság, vakmerőség, felháborodás”* / orosz szellemi vezéralakja: *Vlagyimir Majakovszkij / Umberto Boccioni: A kerékpáros dinamizmusa / Marcel Duchamp: Lépcsőn lemenő akt / Giacomo Balla: Kutya pórázon - Fecskék*)

Konstruktivizmus – Realista Manifesztum – az orosz futurizmus hatott az absztrakt irányzat kibontakoztatására / a művészeknek művészen túli szerepet szánt: mint történelmi felelősség, küldetéstudat / különböző anyagok (fa, üveg, vas, cement stb.) alkalmazása - a tömegek és formák viszonyának megjelenítése - geometrikus formák előtérbe helyezése - a szerkezeti összetevők, terek és síkok erőteljes hangsúlyozása – funkcionalizmus (*Vlagyimir Tatlin: 3. Internacionálé tornya - terv / Naum Gabo: Női fej / Antoine Pevsner: Negyedik dimenzió / Kazimir Malevics) Kassák Lajos: "Nem tudunk többé elhelyezkedni az adott keretek között sem a társadalomban, sem a művészetben. Nem akarunk a régiből újat komponálni. A mi korunk a konstruktivisták kora. Művészet, tudomány, technika egy ponton érintkeznek. Az új forma az architektúra."*

Dadaizmus – a tagadás művészete – lelki magatartás: nihilista és abszurd - eszméi, földrajzi elterjedése (Zürich, Németország, New York, Párizs, Szovjetunió) műfajai: ready made / kollázs / fotómontázs / objet trouvé – talált tárgyak konstrukciója (*Tristan Tzara – Hét Dada Kiáltvány / Hans Arp / Marcel Duchamp: Palackszárító, Forrás*)

új műformák és kifejezésmódok megalapozása - performance, ready made, object art /

Szürrealizmus – eszméi (*André Breton*) – a pszichológiai háttere (*Sigmund Freud*) szerepe (*Henri Rousseau: Az álom / Salvador Dalí: Elfolyó idő / Joan Miró: Katalán táj / Marc Chagall: A muzsikusz*)

Absztrakt művészet - a természetábrázolás elvetése / nem ábrázoló, nonfiguratív, abszolút művészet - önállósuló formaelemek – a vonal, a forma, a mozgás, a szín kiemelt szerepe - új lehetőségek a művészi alkotófolyamat számára – kibővített képzőművészeti formanyelv / hatása a modern építészetre, iparművészetre és díszítőművészetre

17. B) Melyek a montázs és a kollázs festészeti technika sajátosságai?

Kulcsszavak, fogalmak:

- az I. világháború előszele, emberkép a gépesített ipar korában
- egységes stíluskorszak nem határozható meg, újító irányzatok (izmusok), manifesztumok
- az avantgárdra jellemzőek a provokatív témák
- montázs: már meglévő képi elemekből (főként fotóból) építkező alkotás (Bálint Endre)
- kollázs: különböző anyagokból, tárgyakból összeállított kép (Kurt Schwitters, Hanna Höch, Vajda Lajos)

18. A) Mutassa be a 20. századi építészet és iparművészet legfontosabb irányzatait! Sorolja fel és jellemezze a két terület meghatározó alkotásait, tervezőit!

- A Bauhaus története és képviselői
- Design áramlatok a 20. században (art deco, funkcionalizmus, organikus művészet, minimalizmus)
- A modern és posztmodern építészet stílussteremtő személyiségei

Kulcsszavak, művek, fogalmak:

Bauhaus – alkotóműhely az emberi környezet alakítására / európai, kelet európai és amerikai haladó eszmék műhelye - szociális elkötelezettség – kézművesség tisztelete és a korszerű technika hasznosítása együttesen – kubista térkísérletek – elvont komponálás /

Alapítása: 1919 - Weimar - Walter Gropius / 1925 Dessau / 1938 Chicago - Moholy-Nagy László / a Bauhaus hatása a modern építészetre és iparművészetre / összművészeti törekvések, funkcionalizmus és ipari formatervezés / Bauhaus hatása a formatervezés különböző területeire, belsőépítészet, használati tárgyak, bútor, textil, üveg stb. / A Bauhaus tanárai: *Ludwig Mies van der Rohe, Vaszilij Kandinszkij, Paul Klee, Breuer Marcell*

Le Corbusier épületei – modulator elmélete / a plasztikus formálás példái, vasbeton használatával (Ronchamp – zárandokkápolna, Marseilles-i lakóház ház)

Chicagói Iskola - *Louis Sullivan* munkássága / *Frank Lloyd Wright* és az organikus építészet elvei – japán hatás (Vizesés Ház, Guggenheim Múzeum - New York City)

Design: technikai és stílári fejlődés / a funkció és a geometrikus - természeti formák előnyben részesítése / új anyagok használata, tömegtermelés (acélcső, bakelit) funkcióelemzés, az anyag tulajdonságait, a szerkezet és technológia követelményeit figyelembe vevő tárgyak /

Finn, olasz design (*Alvar Alto / Tapio Wirkkala* üvegei, porcelán tárgyai)

Posztmodern tárgyalakítás – *Robert Venturi* építész – középpontban az ember, lelki-vizuális igények figyelembevételével, a funkcionalizmus elutasítása – a design és a képzőművészet határainak elmosódása / *Memphis kiállítás* (1981) a modernizmust átalakító irányzat a napi használati tárgyak, bútorok közegeiben / bizarr formavilág, élénk színek / feltűnésvágy – reformgondolat / izgalmas anyag- és formaötvözetek, játékosság / *Ettore Sottsass*

18. B) Milyen képi világ jellemzi a street art munkákat? Milyen anyagokat, technikai eszközöket használ a street art művészet? Mutasson be egy ismert street art alkotót!

Kulcsszavak, fogalmak:

- népszerű használati tárgyak, banális motívumok a hétköznapi életből és a fogyasztói társadalom világából, ismert szimbólumok felhasználása
- a pop art jellemzője az ironia
- plakátszerűség, képregény és a reklám formanyelve, narratívája megjelenik
- a nagyítás és a motívum ismétlés/sokszorozás jellemző
- fotó és grafikai technikák (szitanyomat) felhasználása
- stencil, festékspray, matrica, plakát, fotó

19. A) Mutassa be a 20. század második felének avantgárd és a magyar neoavantgárd művészet festői irányzatait, híres alkotásait, művészeit!

- Művészeti válaszok a II. világháború utáni társadalmi jelenségekre
- Az absztrakt expresszionizmus, pop art, op art, hiperrealista festészet külföldi és magyar képviselői

Kulcsszavak, művek, fogalmak:

A 2. világháború utáni nemzetközi művészet - baloldali ideológiák, mozgalmak / 68-as diáklázadások eseményei / változások az 50-es évek meditatív, politika- és ideológiamentes művészetéhez képest / francia új-realista irányzat, a NewYork-i pop-art / a kor művészetszemléletének alapjaiban való megváltoztatása / egy-egy alkotó pályáján belül többféle kifejezési forma, irányzat is megjelenik /

Absztrakt expresszionizmus Amerikában / más elnevezéssel: drip painting (csurgatásos festészet) / gesztusfestészet / akciófestészet (action painting) - a tudatkontroll nélküli festői jelírás egyik megnyilvánulása - a kész művel szemben a képkészítés folyamatának kiemelése / *Willem de Kooning / Jackson Pollock / Motherwell, Franz Kline*

Pop art – Angliában és az USA-ban - eszközei: a nagyítás és a személytelen ismétlés - szitanyomással készült képek köznapi tárgyokról, ikonikus személyekről / *Andy Warhol: Cambell's leveskonzerv sorozat, Mao, Marilyn Monroe / Roy Lichtenstein: Pow!, Crak!*

Hiperrealizmus - fotórealista festészet - a valóság személytelenített megjelenítése / kiindulás a tömegmédiák standard látásmódjából – tematikus megközelítés / fénykép, színes dia óriási méretű festményé nagyítása / önkényesen kiemelt valóság - a látvány és a valóság viszonyának kérdései / a fotólátás - manipulált látás /

Magyarországon szigorú kultúrpolitikai felügyelet (TTT), töredékes információk a nemzetközi áramlatokról / időbeli és kommunikációs szakadék a keleti és nyugati művészetek között / a különböző törekvések egymás mellett élése – egymásra hatása

Magyar neoavantgárd képzőművészeti események: a 1968-69-es *Ipartev kiállítások* – „Szürenon” kiállítás / festők és szobrászok új generációjának bemutatkozása / *happeningek, pop-art, op-art és hiperrealizmus ihlette munkák (Jovánovics György, Méhes László (hiperrealizmus), Bak Imre, Nádler István, Hence Tamás, Molnár Sándor)*

Op-art – optikai művészet – érzékelés és ugyanakkor az érzékelés vizsgálata is / színritmusokra épített, nyitott művek, a művet a néző fejezi be / a téri illúzió, a változás - átalakulás fontosságának hangsúlyozása / a francia GRAV - Vizuális Művészeti Kutatócsoport tagja: *Victor Vasarely: Zebrák, a Győri Színház faliképe*

Absztrakt expresszionizmus – lírai absztrakció (*Korniss Dezső, Frei Krisztián*)

Hard-edge (kemény él): erős színeket alkalmazó, geometrikus irányzat (*Bak Imre, Nádler István*) a hetvenes évek közepétől a neoavantgárd tovább darabolódása / a neoavantgárd nemzedék tagjainak külföldre távozása - az avantgárd törekvések kísérletezésekben való érvényesülése az átfogó, világmegváltó szemlélet helyett

19. B) Határozza meg a csurgatásos festéstechnika (Jackson Pollock) lényegét! Hasonlítsa össze ezt a hard edge festészetének módszerével, nevezzen meg alkotókat! Milyen tulajdonsággal bírnak az akril alapú festékek?

Kulcsszavak, fogalmak:

- közvetlenül a vászonra, spontán módon csurgatott festék, véletlenszerűség
 - hard edge: megtervezettség, homogén színfoltok, éles folthatárok, maszkolás
 - Frank Stella, Ad Reinhardt, Ellsworth Kelly, Bak Imre, Nádler István
 - az akril: nem sárgul, száradás után vízálló, gyorsan szárad, rugalmas, kötőanyagtól függően fényes vagy matt felület is elérhető, vízbázisú, műanyag diszperzió
-

20. A) Mutassa be a 20. század második felében megjelenő újabb képzőművészeti műfajokat, irányzatokat!

- A korszak új művészeti megnyilvánulásai Európában és az USA-ban
- A konceptuális művészet törekvései, fluxus, performance, akcióművészet, az installáció és médiaművészet alkotásai, művészei

Kulcsszavak, művek, fogalmak:

A kasseli Documenta a kortárs művészet egyik jelentős seregszemléje / Amerikában élénk műtárgykereskedelem - kortárs művészeti galériák

neodadaizmus – pop art – combine painting (Robert Rauschenberg – „minden művészet” - valami új létrehozása, anyag és tárgykombinációk, a meglepetés erejével hatnak / művészetet bármiből, bárhol létre lehet hozni, bármilyen céllal - cél nélkül is)

konceptuális művészet – akcióművészet – fluxus - performance / az eszme, a művészi elgondolás kiemelése / átmeneti műfajok / a médium elsődleges „üzenete” a változás, amit a megjelenése okoz az emberi viszonyokban / új technikai eszközök (videó, polaroid, xerox) / Joseph Beuys – „társadalom szobrászat” / a művészet minden emberi tevékenységben való érzékelése-értékelése / a kreativitás, mint központi kategória / az alkotást biztosító szabadság / a politika, mint a szabadsághoz juttató tevékenység / Joseph Kosuth: Egy és három szék

installáció és a médiaművészet / társadalmi-politikai érdeklődés és önelemzés (Yves Klein, Nam June Paik)

land art – Earth art / a minimal art-ból és a konceptuális művészetből ered / a művészek a természetben hajtanak végre különféle változtatásokat / pl. nagy mennyiségű föld, kő vagy homok kiállítása a galériákban / Walter de Maria: 500 köbméter föld / kivonulás a valóságos térbe, tájba, városi környezetbe / Robert Morris: Observatórium c. 70 m széles mesterséges domb a nevadai sivatagban (240 000 t kő és föld) / Michael Heizer: Kétszeres negatív; Walter de Maria: Egy mérföldnyi vonal / Javacheff Christo: Völgyzáró függöny

kinetikus művészet – Moholy-Nagy László fénykinetikus kísérletei, Alexander Calder mozgó óriásplasztikái / a művészet és a technika közötti határok elmosódása - vizuális kutatás / a mozgásillúzió helyett valódi mozgás - változás bevezetése / mechanikus, mágneses vagy

elektronikus mozgatás / hang - és fényeffektusok / *Nicolas Schöffer*: Kinetikus tornyok - a környezeti változásoktól függően változtatják a fény- és hangeffektusokat, a konstrukció mozgását) – *Zero csoport (német)* / *Haraszty István*: *Acélmosoly, Fügemagozó, Agyágyú* /

hiperrealista szobrászat – *Duane Hanson* – Asszony bevásárlókocsival

intermediális művészet – *junk culture* (hulladék-, szemétkultúra) / a civilizáció fogyasztói mechanizmusa által elhasznált tárgyakból, hulladékanyagokból készülő művek /

individuális mitológia - szokatlanul személyes hangú művészet / az alkotófolyamat szubjektív forrásainak hangsúlyozása / a történelem előtti kultúrák egyéni értelmezése / a mítosz és a művészet kapcsolatának középpontba állítása (*Christian Boltanski* saját múlt rekonstruálása, gyermekkori fényképek összegyűjtésével / mágikus stratégiák a halál ellen

happening – *történés* / a jelenben zajló eseménysor, véletlen és megtervezett mozzanatok, a művész aktivitása és a közönség bevonása is / a színházi előadástól eltérő, egyszeri és megismételhetetlen realitás / színészet nélkül

mail art - postai művészet - tömegessé váló nemzetközi művészeti tevékenység / a posta kellékeit (levél, levelezőlap, csomag, távirat, bélyeg, pecsét) veszi igénybe kapcsolatteremtésre, művészi „üzenetek” közvetítésére (elküldeni, megkapni, átalakítani, kicserélni, gyűjteni és kiállítani) angol nyelvű / kollázs, assemblage / a művészeti intézményrendszer bojkottálása / függetlenedés a művészeti piactól, a közönség elvárásaitól / a korszak „népművészete” / a budapesti, *Galántai György* vezette *Artpool Archivum* - nemzetközi viszonylatban is jelentős gyűjtemény

Hazai happeningek, pop-art, op-art és hiperrealizmus ihlette munkák (*Jovánovics György, Méhes László, Bak Imre, Nádler István, Hencze Tamás, Molnár Sándor*) 1970-73 illegális kiállítások - Balatonboglári Kápolnatárlatok néven - a mozgalom szervezője: *Galántai György* (résztevői: *Erdély Miklós, Hajas Tibor, Szentjóbó Tamás, Maurer Dóra, Pauer Gyula, Haraszty István, Türk Péter, Altorjai Sándor, Halász Péter*)

20. B) Soroljon fel legalább 3 kortárs alkotót, akik meghatározóak a jelenkori magyar festészetben! Beszéljen művészetükről, festészetük sajátosságairól! Melyek azok az új technikai lehetőségek, eljárások, amelyeket a kortárs festészet meghatározó módon használ fel?

Kulcsszavak, fogalmak:

- például: *Bak Imre, Fehér László, Mauer Dóra, Szücs Attila, Bukta Imre, Keserü Ilona, Chilf Mária, Nádler István*
 - akril, air brush, ipari festékek, ofszetnyomás, zománcfestékek
-

SZÓBELI VIZSGAFELADAT ÉRTÉKELÉSE

Összesítő tábla

Sorszám	Név	Feladat sorszáma	Osztályzat

.....
dátum

.....
aláírás

